

Obce mají platit kuchařky, školníky či účetní. Řešením může být sdílení mezi školami

Od ledna 2026 přebírají obce financování nepedagogických pracovníků a dalších školních výdajů, což zdvojnásobí jejich rozpočty na školství. Přesun zodpovědnosti vyvolává obavy mezi starosty a řediteli škol. Výzkumná agentura PAQ Research a ekonomové z Vysoké školy ekonomické vyčíslili, že by šlo významně ušetřit, kdyby školy vytvořily větší svazky a profese jako kuchařky, školníky, uklízečky či účetní sdílely.

ZUZANA HRONOVÁ

Obce začnou od ledna 2026 platit nepedagogické pracovníky jako školníky, kuchařky, účetní či uklízečky, ale i třeba učebnice či vzdělávání učitelů ve svých školách. Dosud je hradiло ministerstvo školství.

Rozpočty obcí na školy se zdvojnásobí, ze školského rozpočtového určení daní (RUD) jim připadne přes 50 miliard korun. Přesun zodpovědnosti na obce vzbuzuje obavy starostů i ředitelů. Vy-

řesly finanční i časové úspory a podpořily kvalitu výuky v každé škole," uvedl analytik vzdělávací politiky Karel Gargulák z PAQ Research.

ROZTRŽISTÝ SYSTÉM

Česko má jeden z nejvíce roztržistých systémů školství ve vyspělých zemích: 3519 obcí a měst zřizuje 6487 veřejných mateřských a základních škol. Tato roztržitenost se podílí na nerovnostech v kvalitě a výsledcích škol. Malé obce nemají kapacitu a odbornost zajistit kvalitní a efektivní fungování svých škol. „Výsledkem je, že téměř třetina žáků končí základní školu s velmi nízkými čtenářskými a matematickými gramotnostmi," připomněl Gargulák. Do této situace stát při-

chází s množstvím organizačních změn, které zřizovatelům přináší zejména velká novela školského zákona. Od ledna 2026 se převádí financování nepedagogických pracovníků, učebnic či vzdělávání učitelů ze škol na obce.

Navíc do konce roku 2028 budou muset obce s více než dvěma školami sloučit mateřské, základní či střední školy, které v posledních třech letech nedosáhly aspoň jednou na počet 180 žáků. Odhadem půjde podle PAQ Research o téměř 2100 škol více než 850 zřizovatelů.

„Novela poskytuje velkou příležitost řešit problémy rozdrobené soustavy českých škol," upozornil Gargulák. Obce a města dostanou na zaplacení nových výdajů více peněz z rozpočtového určení daní – skrze tzv. školský RUD. Stát

„Novela poskytuje velkou příležitost řešit problémy rozdrobené soustavy českých škol," upozornil Gargulák. Obce a města dostanou na zaplacení nových výdajů více peněz z rozpočtového určení daní – skrze tzv. školský RUD. Stát

jej rozděljuje do rozpočtů obcí dle počtu dětí a žáků v jimi zřizovaných školách a školských zařízeních a nově i v základních uměleckých školách či střediscích volného času. Agentura PAQ Research vyčíslila, že zatímco v roce 2024 činily příjmy obcí ze školského RUD jen něco přes 25,5 miliardy korun, v roce 2026 půjde o více než 51,5 miliard.

Stát navíc zavádí koeficient 1,2, který přidělí více peněz na nepedagogické pracovníky školám. Ty mají vyšší náklady na kuchařky, které zajišťují kromě obědů i dopolední a odpolední svačtinu, a také na uklízečky, jež jsou ve větší permanentě než ve škole. Stejný koeficient zvýhodní základní školy zřízené více obcemi, jejich svazkem či společenstvem. Stát tak chce motivovat zřizovatele ke spolupráci při správě škol a k vytváření větších celků.

Petr Mazouch a Jakub Fischer z Fakulty informatiky a statistiky na Vysoké škole ekonomické navrhli možná řešení a propočítali úspory pro obce mimo jiné i díky slevám z rozsahu či díky sdílení kapacit.

Zřizovatel může založit organizaci, například středisko služeb školám, a na něj přenést například správu účetnictví, počítačů, budov či stravování. Podobně by se v tomto systému mohli sdílet i výchovní poradci, speciální pedagogové, psychologové či sociální pedagogové.

Případně zřizovatel spojí své mateřské, základní či všechny školy pod jedno

společné ředitelství. Toto „superředitelství" zajišťuje pedagogickou i nepedagogickou správu všech pracovišť. Například Jihlava má jednu organizaci s jednou ředitelkou, pod kterou se sloučilo všech 17 školek ve městě.

UŠETŘÍ SE ČAS I PENÍZE

Jako řešení se rovněž nabízí sloučit do jedné organizace i školy, které mají různé zřizovatele. Tak to udělaly již v roce 2008 obce Petrov nad Desnou, Sobotín a Rapotín na Šumpersku, když své školy a školky sdružily do svazkové školy ZŠ a MŠ Údolí Desné. Dříve šlo o malé školy pro zhruba 130 žáků, nyní mají i se školkami více než pětistovku dětí.

„Dosáhneme na mnohem více dotací. Také provoz se zefektivní: jeden management, jeden ředitel, jedna ekonomka a mzdová účetní," vyjmenoval ředitel svazkové školy Martin Gronych. Sdílí také učitele či nepedagogické pracovníky. Na šest budov jim například stačí tři školníci.

Další možností je svazek či společenství obcí, které již nyní sdílí odborné kapacity nebo spolu třeba investují. Skrze jejich společenství mohou zaměstnávat společně nepedagogické a pedagogické pracovníky pro své školy. Například Společenství obcí Pacovsko zajišťuje pro školy dotace, veřejné zakázky a další agendy. „Tímto způsobem lze ušetřit téměř 20 procent finančních prostředků a 45 procent času ředitelů," uvedl Mazouch. Vyčíslil, že na úrovni obce s rozšířenou působností by se při sdílení služeb mohlo ušetřit téměř 900 tisíc korun měsíčně, sloučení škol jednoho

zřizovatele by přineslo úsporu 1,3 milionu korun měsíčně. Sloučení škol zřizovaných více zřizovateli na minimální úrovni 250 žáků na školu by ušetřilo 1,6 milionu měsíčně.

„Integrace škol a sdílení kapacit je určitě krok správným směrem. Kež by novela školského zákona pro to byla impulzem," sdělil Deníku předseda Asociace dobrovolných svazků obcí ČR Viktor Liška. Sám vede Společenství obcí Mikroregion Votického a koordinuje spolupráci mezi obcemi v regionu.

Ke sloučování škol a školek do 180 žáků od ledna 2028 uvedl, že jde o logický krok. „Škola do 180 žáků je neefektivní, až už je kdekoli. Vyplácí se spojovat je do větších svazků, aby každá malá škola neměla své ředitelství," pospal.

Co dalšího změní novela školského zákona

- Leden 2026: Placení nepedagogů obcemi. Obce, které jsou zřizovateli mateřských a základních škol, budou **povinně financovat** nepedagogické pracovníky. Mezi ně patří hospodářky, školníci či kuchařky. Celkově se v roce 2024 jednalo o několik **desítek tisíc pozic**, které doposud platil především stát.
- Obce budou také platit **učebnice, vzdělávání učitelů a financovat** pomůcky pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Na to vše dostanou přibližně **dvakrát více peněz**, než dostávaly dříve.
- Prosinec 2028: Do konce roku 2028 budou muset obce s více než dvěma školami **sloučit** školy či školky, které v posledních třech letech **nedosáhly** aspoň jednou na počet 180 žáků. Odhadem půjde o téměř 2100 škol více než 850 zřizovatelů.

Zdroj: PAQ Research

zkumná agentura PAQ Research s ekonomy z Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické vypočítala, že tuto situaci lze efektivně řešit úzkou spoluprací škol a jejich zřizovatelů, tedy obcí.

„Tyto formy spolupráce by

EXPERT NA LIDSKÝ KAPITÁL PETR MAZOUCH UVEDL PRO DENÍK:

Sdílení kuchařek a účetních ve školách ušetří miliony

ZUZANA HRONOVÁ

Praha – Petr Mazouch (na snímku) je výzkumníkem na Fakultě informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze. Je expertem na ekonomickou statistiku, demografii a lidský kapitál. V rozhovoru pro Deník objasňuje, k čemu dospěli s kolegou Jakubem Fischrem, když zjišťovali, jak efektivně zajistit nepedagogickou činnost na školách. Vypočítali, jak významně ušetří nejen peníze, ale i čas ředitelů na pedagogické vedení místo nekonečného papírování.

Ve své studii navrhuje různé řešení, jak by se školy mohly spojit do větších celků, úzce spolupracovat a sdílet společné pracovníky. Ušetřit lze až pětinu nákladů a téměř polovinu času ředitelů. Lze to tedy jednoduše doporučit?

Samozřejmě je lepší, když se vytvoří jeden velký celek s několika pobočkami. Vypnížte pak jeden výkaz, a ne deset. Třeba v Jihlavě teď mají jednu organizaci Materská škola Jihlava se sedmnácti pobočkami. Podobně k tomu přistoupili třeba v Litoměřicích nebo v Chomutově. Vede je jedna

manažerka, ve školách jsou místo ředitelů vedoucí učitelky, které vedou chod školky po pedagogické stránce.

Proč se tedy na to přišlo až teď?

Někde na to přišli již mnohem dříve. Například v Jindřichově Hradci už před dvaceti lety zavedli, že se odbor školství stará o účetnictví a mzdovou agendu více než dvou desítek škol a školek na Jindřichohradecku. Každý měsíc za to vystaví školám fakturu, ale stále je to mnohem levnější než zaměstnávat svého

účetního přímo ve škole. Někteří starostové nebo ředitelé ale nejsou nějakému svazkování nakloněni, chtějí mít vše pod sebou a vůbec nechápou, jak moc prodávají. Ostatně u firem a institucí je běžné, že některé služby takzvané outsourcingují, tedy mají externího dodavatele, a ne vlastního zaměstnance.

Čili měli by být sdílení školníci, kuchařky či účetní zvenku a nemuselo by jít o zaměstnance školy?

Jednoznačně, pokud to jde. U velkých škol to nedává smysl. Ty si svoje uklí-

zečky a školníky plně vytěží samy. V případě menších škol se ale náklady dají snížit o desítky procent.

V některých oblastech to jde lépe, jako je třeba účetnictví a mzdy, někde to jde hůře, například v případě uklízeček ve školách, které by ji nejvíce potřebovaly v době obědů, kdy se toho hodně znečiští. Ale lze zaměstnat obecní paní uklízečku, která bude přes poledne ve škole a odpoledne bude uklízet třeba na obecním úřadě.

Výzkumníci z PAQ Research rovněž říkají, že větší svazky škol mohou zajistit kvalitnější vzdělávání. Mají pravdu? Ano, je to tak, větší jednotka má kvalitnější vzdělávání.

Ve svazkových školách lze sdílet profesionály, a ne že fyziku učí přeučený chemik. Totéž jsou rodili mluvčí na cizí jazyky, které si jinak malé školy nemohou dovolit. Ale když učí každý den na jedné škole z daného svazku, funguje to a má to zásadní vliv na kvalitu výuky.

Ilustrační foto: Deník